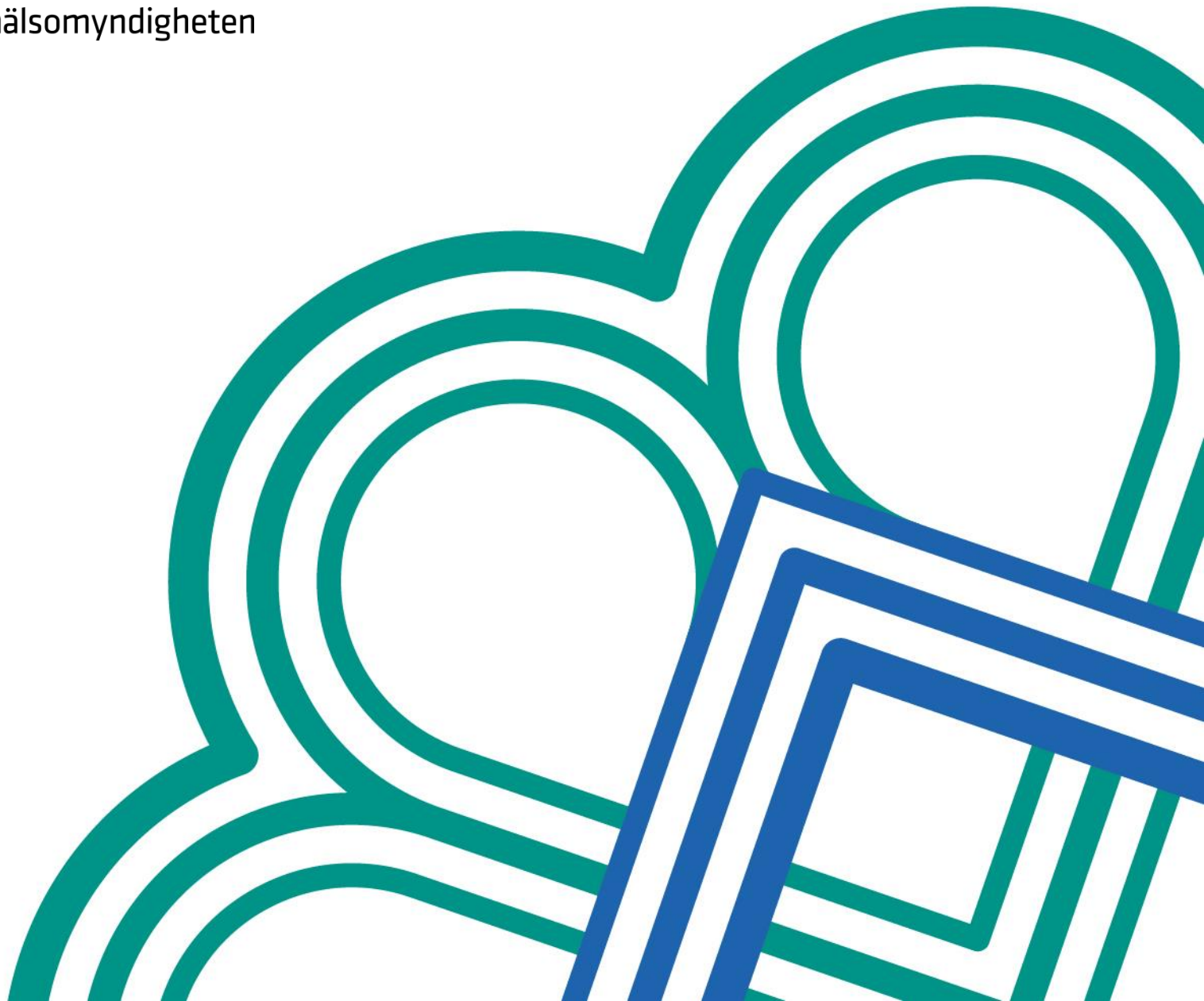

Folkhälsomyndigheten

Att mäta välfärd, livskvalité och social hållbarhet

En presentation vid workshop

Mät och förstå din samtid och framtid

vid nationell konferens om social sammanhållning och minskade skillnader i hälsa *Social hållbarhet - för alla?*

Danuta Biterman

Mötesplats Social hållbarhet 2015
Malmö, 28 maj 2015

Välfärd och livskvalité

Ett bra samhälle är ett samhälle som möjliggör för dess medlemmar att leva ett gott liv.

Aristoteles

DOCK

Var och en kan ha olika uppfattningar om vad "ett gott liv" är

Ett välfärdssamhälle

skapar förutsättningar för individen
att förfoga över resurser i termer av
ekonomiska tillgångar, kunskaper, sociala relationer, säkerhet m.m.
med vars hjälp
kan denne kontrollera och medvetet styra sina livsvillkor.

Begreppet **välfärd** syftar *inte* enbart
på de ekonomiska förhållandena och
det avser *endast* de områden
som kan påverkas genom politiska beslut

Välfärdsproblem eller ofärd

kan ses som missförhållanden eller brister i människors levnadsvillkor
– som ojämnt fördelad välfärd –
och som välfärdsstaten har ansvar för att förebygga och lösa genom sina institutioner, lagar och förordningar.

I den snävaste betydelsen är

välfärd

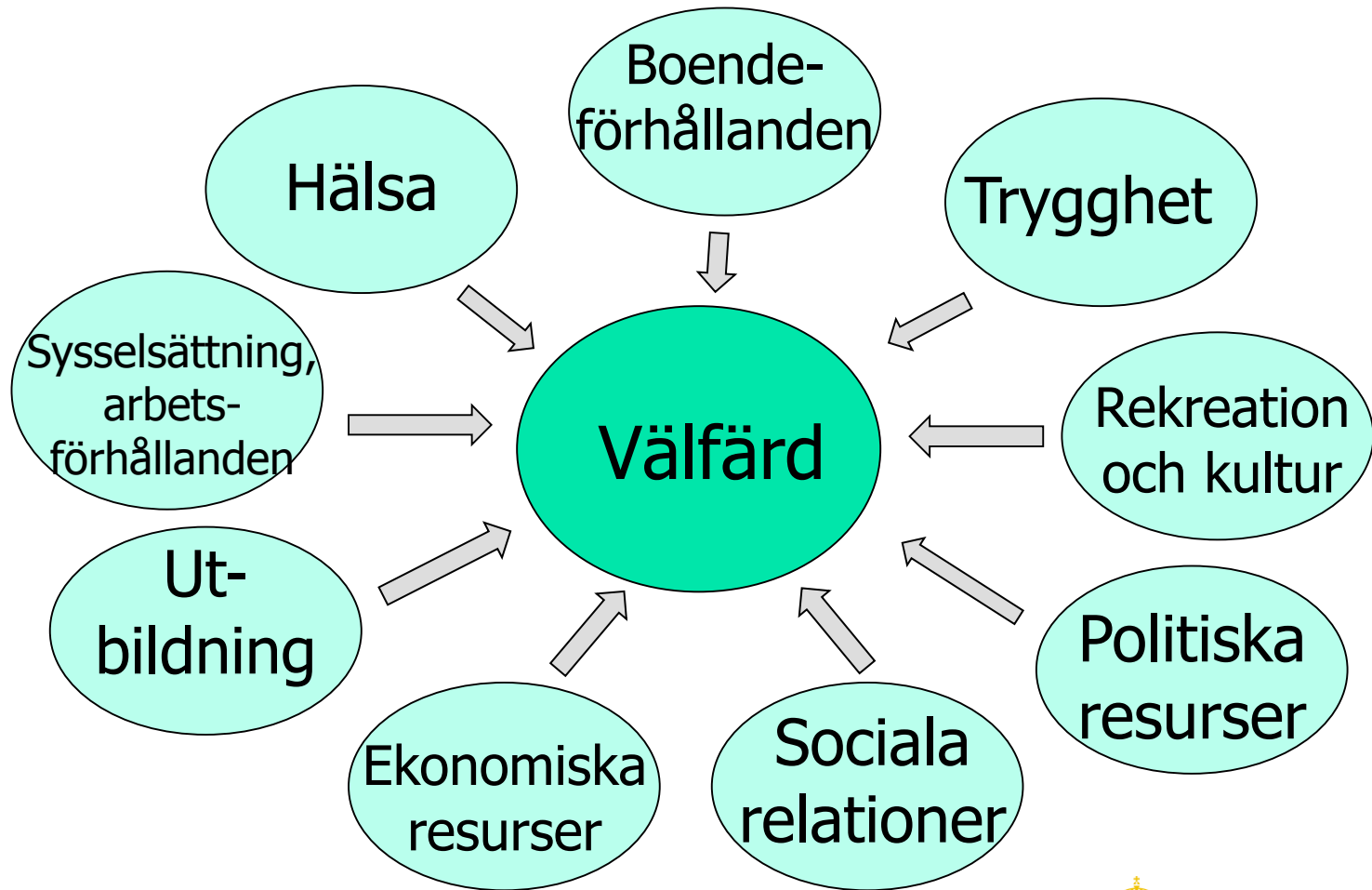
**samhällets åtaganden för social trygghet,
omsorg, utbildning, mm.**

**I detta synsätt på välfärden är det samhällets
institutioner och tjänster som står i fokus**

Välfärd ur befolkningsperspektiv

I detta synsätt på välfärden
– eller på välfärdsproblem –
utgår man från befolkningen

I svensk social rapportering urskiljs oftast nio välfärdsområden:

Välfärdsmått

Välfärdsmått kan också kallas för sociala indikatorer, även om gränsen för vad som är ekonomiska respektive sociala indikatorer i vissa fall kan anses vara flytande.

Välfärdsmått är oftast

- **objektiva** (i första hand mäter de människors yttre livsvillkor)
- **icke-ekonomiska**
- **pluralistiska**

Livskvalité

Livskvalitet är den upplevda känslan av att leva ett gott liv. Det är en subjektiv upplevelse som skiljer sig från yttre mätbara betingelser

Det är ett bredare begrepp än ekonomi och levnadsnivå. Det inbegriper en rad faktorer som påverkar det i livet som vi värderar mest

Livskvalitet omfattar alla relevanta livsområden. Förutom materiella och individuella välbefinnandet inbegriper den också immateriella och kollektiva värden såsom frihet, social rättvisa, skyddandet av naturresurser och ansvar för kommande generationer

Stiglitz, Sen, Fitoussi. Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress.

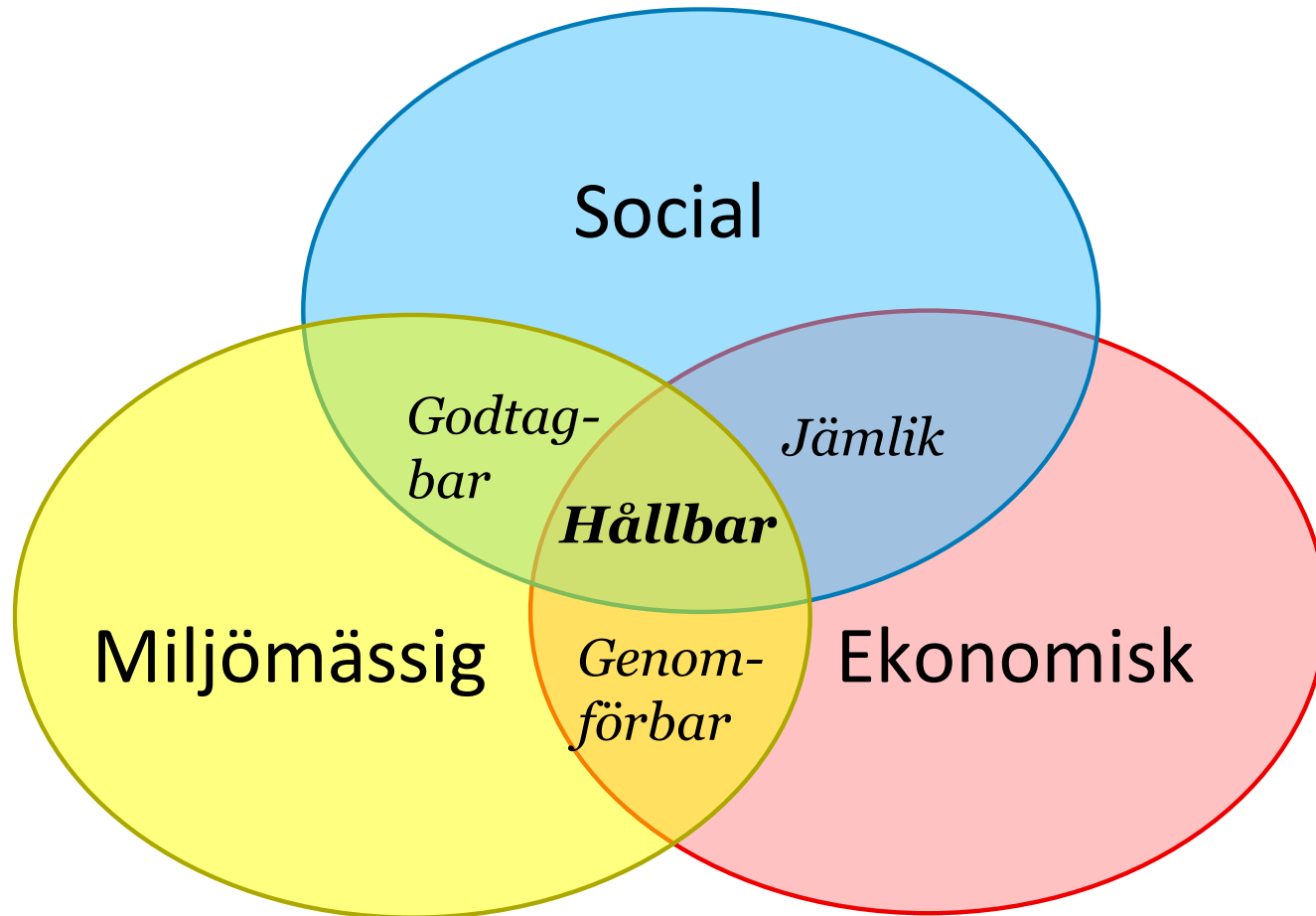
Det finns en bred konsensus att människornas livskvalité beror på

- Materiell levnadsnivå (inkomst, konsumtion, förmögenhet)
- Hälsa
- Kunskaper inkl. utbildning
- Boende
- Personliga aktiviteter (betalt och obetalt arbete, arbetsresor, fritidsaktiviteter, osv)
- Politisk deltagande
- Sociala relationer
- Miljö (nuvarande och framtida)
- Trygghet (ekonomisk och fysisk)

Att mäta livskvalitet

1. Man bör länka ihop indikatorer på olika aspekter av individernas livskvalitet för undersöka ansamlingen av problem inom olika områden och för att se hur en domän påverkar de andra, mm.
2. Viktigt med befolkningsperspektiv (individer och hushåll)
3. För att visa ojämlikheter bör fokus ligga på spridningen över olika befolkningsgrupper (m a p kön, ålder, socioekonomisk grupp, migrationsstatus, osv), ej på genomsnittsvärdet.
4. Livskvalitet är en multidimensionell företeelse,
Det är svårt, kanske ej önskvärt att skapa ETT index

Tre dimensioner av hållbarhet

Adams, W.M. *The Future of Sustainability: Re-thinking Environment and Development in the Twenty-first Century*. Report of the IUCN Renowned Thinkers Meeting, 29-31 January 2006. The World Conservation Union.

Social hållbarhet

Det finns ingen enhällig definition av social hållbarhet.

Ofta utgår man från begreppet "hållbar mänsklig utveckling".

De flesta anser att den sociala dimensionen av hållbarheten handlar om människor och deras inbördes relationer.

I ett socialt hållbart samhälle ska människorna ha tillräcklig makt över sina liv för att kunna påverka samhällsutveckling i en önskvärd riktning.

Indikatorer på social hållbarhet är svåra att välja

Vissa indikatorer kan enkelt relatera både till hållbarhet och till nuvarande livskvalitet – till exempel läs- och skrivkunnighet har betydelse för båda

Andra pekar *antingen* på nuvarande livskvalitet *eller* på hållbar utveckling.

Det finns även indikatorer som INTE kan kopplas till vare sig det ena eller till det andra.

Social hållbarhet – nyckelbegrepp

- **Jämlikhet i tillgång till tjänster** som berör viktiga samhällsarenor (inklusive hälsa, utbildning, transporter, boende och fritid);
- **Jämlikhet mellan generationer**, dvs. kommande generationer ska inte missgynnas till följd av nu levande generationers agerande;
- **Jämlikhet inom generationer**, alltså alla grupper i samhället ska ha jämlik tillgång till samhällstjänster;
- **Kulturella relationer** där positiva aspekter av olika kulturer värdesätts och skyddas, och där kulturell integration gynnas när den efterfrågas av individer eller grupper;
- **Deltagande av medborgare** inom olika samhälleliga sektorer, speciellt på lokal nivå.

Hållbar utveckling och livskvalité

Hållbar utveckling – när den nuvarande nivå av välbefinnande kan bevaras för framtiden och/eller för framtida generationer.

Det nuvarande välbefinnandet påverkas av människors både ekonomiska och icke-ekonomiska resurser.

Välbefinnande hos de framtida generationerna beror på vilka tillgångar – naturtillgångar, ekonomiska och materiella resurser, human och social kapital, de statliga institutionernas kvalité – vi lyckas överföra till dem / säkra för deras räkning.

Social hållbarhet och livskvalité

Det nuvarande välbefinnandet och social hållbarhet
är två skilda – dock komplementära – begrepp

Indikatorer på hållbar social utveckling och på
livskvalitet och välbefinnande ska inte vägas ihop
till ett enda index

Social hållbarhet i FN

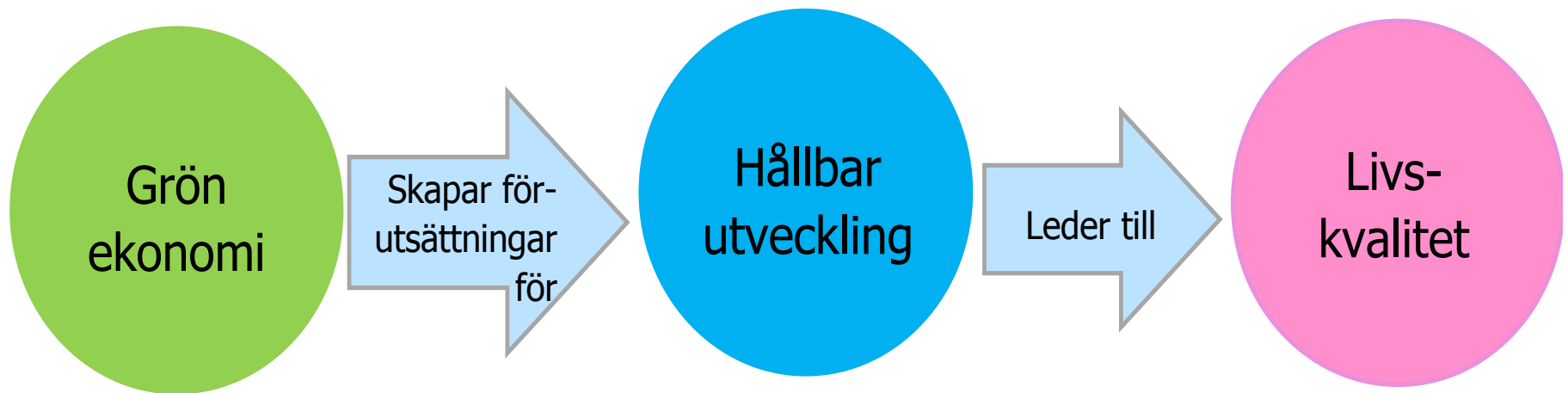
Hållbar utveckling måste vara inkluderande och befolkningsorienterad, den måste gagna och engagera alla människor inklusive barn och unga, den måste erkänna jämställdhet mellan könen och ökad egenmakt för kvinnor.

Ojämlighet mellan könen, mellan åldersgrupper samt gällande personer med invandrarbakgrund eller tillhörande etniska minoriteter bör alltid belysas.

FN-konferens om hållbar utveckling (Rio de Janeiro, 2012)
UN GA, *The future we want*, A/RES/66/288, 2012 (para 31).

Social hållbarhet i EU

Livskvaliteten kan ses som det ultimata resultatet av hållbar utveckling

Sustainable development in the European Union. Key messages. 2013 edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013

Huvudteman i hållbar utveckling inom EU

- Socioekonomisk utveckling
- Hållbar konsumtion och produktion
- Social inkludering
- Demografiska förändringar
- Folkhälsa
- Klimatförändring och energi
- Hållbara transporter
- Naturresurser
- Globalt partnerskap
- God förvaltning

Sustainable development in the European Union. Key messages. 2013 edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013

EU-indikatorer på hållbar utveckling – livskvalitetsperspektiv

Social inkludering

Huvudindikator (nivå 1): Risk för fattigdom

Ekonomisk fattigdom och levnadsförhållanden

Indikatorer (nivå 2): Allvarlig materiell deprivation

Indikatorer (nivå 3): Inkomstskillnader

(kvoten mellan total inkomst av 20% med högsta inkomster och total inkomst av 20% med lägsta inkomster)

Tillgång till arbetsmarknad

Indikatorer (nivå 2): Undersysselsättning

(Mycket låg arbetsintensitet)

Indikatorer (nivå 3): Långtidsarbetslöshet (bef. 15-74 år)

Indikatorer (nivå 3): Löneskillnader mellan könen

(skillnaden mellan samtliga kvinnliga och manliga arbetstagares brutto *timlön*)

EU-indikatorer på hållbar utveckling – livskvalitetsperspektiv

Social inkludering (forts)

Utbildning

Indikatorer (nivå 2): Ungdomar 18–24 år gamla med högst grundskoleutbildning)

Indikatorer (nivå 2): Personer med högskoleexamen

Indikatorer (nivå 3): Personer 25–64 år gamla med högst grundskoleutbildning

Indikatorer (nivå 3): Livslångt lärande (deltagande i utbildning och yrkesutbildning, personer 25–64 år)

EU-indikatorer på hållbar utveckling – livskvalitetsperspektiv

Demografiska förändringar

Huvudindikator (nivå 1): Sysselsättningsgrad bland äldre (55–64 år)

Demografi

Indikatorer (nivå 2): Förväntad livslängd vid 65 år (män + kvinnor)

Indikatorer (nivå 3): Fruktsamhetstal

Indikatorer (nivå 3): Nettomigration (i relation till bef.)

Tillräcklig ålderspension

Indikatorer (nivå 2): Inkomstnivå för personer över 65 år jämfört med tidigare (dvs. förvärvsinkomster hos personer 50-59 år)

Indikatorer (nivå 3): Risk för fattigdom för personer 65+ år

EU-indikatorer på hållbar utveckling – livskvalitetsperspektiv Demografiska förändringar (forts.)

Hållbarhet i de offentliga finanserna

Indikatorer (nivå 2): Statsskuld

Indikatorer (nivå 3): Den faktiska pensionsåldern
(Det förväntade antal år som individen är aktiv på
arbetsmarknaden under sin livstid)

EU-indikatorer på hållbar utveckling – livskvalitetsperspektiv

Folkhälsa

Huvudindikator (nivå 1): Förväntad livslängd och förväntat antal hälsosamma levnadsår (vid födseln och vid 65 års ålder)

Hälsa och ojämlikheter i hälsa

Indikatorer (nivå 2): Dödsfall på grund av kroniska sjukdomar (i ålder 0–64 år)

Indikatorer (nivå 3): Själv mord

Indikatorer (nivå 3): Ej uppfyllda behov av hälso- och sjukvården

Bestämningsfaktorer för hälsa (Miljöfaktorer)

Indikatorer (nivå 2): Produktion av toxiska kemikalier

Indikatorer (nivå 3): Exponering för luftföroreningar i form av partiklar

Indikatorer (nivå 3): Exponering för luftföroreningar i form av ozon

EU-indikatorer på hållbar utveckling – livskvalitetsperspektiv

God förvaltning

Politisk konsekvens och effektivitet

Indikatorer (nivå 2): ....

Indikatorer (nivå 3): Medborgarnas förtroende för olika institutioner på nationell nivå och inom EU

Indikatorer (nivå 3): ...

Öppenhet och deltagande

Indikatorer (nivå 2): Valdeltagande

Indikatorer (nivå 3): Medborgarnas tillgång till och användning av e-förvaltning

Referenser

IUCN (1980). World conservation strategy: Living resource conservation for sustainable development. IUCN (International Union for Conservation of Nature), Gland, Switzerland.

Brundtland, G (ed) (1987). Our Common Future: The World Commission on Environment and Development, Oxford: Oxford University Press.

Colantonio, A. (2007) Measuring Social Sustainability: Best Practice from Urban Renewal in the EU. 2007/01: EIBURS Working Paper Series, Oxford Institute for Sustainable Development (OISD) – International Land Markets Group

Polése, M. And Stren, R. (ed). The social sustainability of cities: diversity and the management of change. University of Toronto Press Incorporated, 2000

Stiglitz, Joseph E.; Sen, Amartya; Fitoussi, Jean-Paul. Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress. www.stiglitz-sen-fitoussi.fr

Filip Fors. Nya mått på välfärd och livskvalitet i samhället. Underlagsrapport 4 till Framtidskommissionen. Regeringskansliet. Statsrådsberedningen. Stockholm 2012.

EUROSTAT. Sustainable development in the European Union. Key messages. 2013 edition. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013. EUROSTAT Statistical books.

Quality of Life and Well-being: Measuring the Benefits of Culture and Sport: Literature Review and Thinkpiece, Scottish Executive Social Research, 2005

Adams, W.M. The Future of Sustainability: Re-thinking Environment and Development in the Twenty-first Century. Report of the IUCN Renowned Thinkers Meeting, 29-31 January 2006. The World Conservation Union.

OECD (2013), OECD Guidelines on Measuring Subjective Well-being, OECD Publishing